

neler borçlu olduğu meselesi üzerinde durmuştur.

BİBLİYOGRAFYA:

Necîb el-Akîkî, *el-Müsteşrikûn*, Kahire 1980, I, 238-239; Ebû'l-Kâsım Şehâb, "Carra de Vaux", *Ferheng-i Hâverşînâsân*, Tahran, ts., s. 91-92; Shaikh Inayatullah, "Baron Carra de Vaux: His Life and Works (1867-1953)", *IS*, X (1971), s. 201-207; *TA*, IX, 431-432.

İLHAN KUTLUER

CÂRÛD b. MUALLÂ

(الجارود بن العلى)

Ebû'l-Münzir el-Cârûd Bîşr b.
Amr b. Haneş b. el-Mu'allâ el-Abdî
(ö. 20/641 [?])

Sahâbî.

Adnânîler'den Rebîa kabilesinin Abdülkays koluna mensuptur. Asıl adı Bîşr b. Amr'dır. Hem adında hem de nesep silsilesinde farklı rivayetler mevcuttur. "Soyan, kurutan; uğursuz adam" anlamına gelen Cârûd lakabını almasıyla ilgili olarak iki rivayet nakledilmektedir. Bunlardan birine göre İslâm öncesi dönemde Bekir b. Vâil kabilesine yaptığı bir bas-kında onları hezimete uğratarak soyduğu için kendisine Cârûd denilmiştir. Diğer rivayete göre ise bir kıtlık yılında dayıları olan Bekir b. Vâil kabilesine hastalıklı develeriyle gitmiş, hastalık oradaki develere bulaşarak hepsini kırıp geçirdiğinden bu lakapla anılmıştır. Ebû'l-Münzir'den başka Ebû Gıyâs ve Ebû At-tâb künyelerine sahip olduğu, Muallâ adının bazı kaynaklarda Alâ diye geçtiği kaydedilmektedir.

Cârûd Abdülkays kabilesinin reisiydi. 10 (631) yılında kabilesinden bir heyetle Medine'ye giderek Hz. Peygamber'le görüştü ve onun iltifat ve ihsanlarına mazhar oldu. O sırada Hristiyan olan Cârûd. Hz. Peygamber'in telkinleriyle müslüman oldu ve bir süre Medine'de kalarak İslâm'ı öğrendi. Ya'kübî'nin söylediğine göre memleketine dönerken Hz. Peygamber tarafından kabilesine emir tayin edildi. Onun davetiyle bütün kabile halkı İslâmiyet'i kabul etti.

Hz. Peygamber'in vefatından sonra Arap yarımadasında irtidat olayları başladığı zaman Abdülkays kabilesinden de irtidat edenler olmuştu. Ancak Cârûd iyilikle ve nüfuzunu kullanmak suretiyle bunlara engel oldu. Ayrıca çevredeki mürtedlere karşı Alâ b. Hadramî'nin yanında mücadele etti. Daha sonra Basra'ya yerleşti ve Hz. Ömer devrinde zaman zaman Fars bölgesindeki fetihlere katıldı; bunların bir kısmında kumandanlık

görevi de yaptı. Vefat tarihi ve yeri konusunda farklı rivayetler mevcuttur. Bir rivayete göre, Alâ b. Hadramî ile denizden Fars bölgesine yapılan çıkarmada Bahreynliler'e kumanda etmiş ve 17 (638) yılında Tâvûs mevkiinde, bir başka rivayete göre ise 20, 21 veya 23 (641, 642, 644) yıllarında vuku bulan İstahr'ın fet-hi sırasında ordunun sağ cenah kumandanlığını yürütürken Akabetüttîn mevkiinde şehid düşmüş ve burası daha sonra Akabetülcârûd adını almıştır. Onun Nihâvend Harbi'nde (21/642) Nu'mân b. Mukarrin'le birlikte şehid düştüğü veya Hz. Osman devrine kadar yaşayıp o dönemde öldüğü de rivayet edilir.

Ebû Hüreyre ile hısımlığı olan Cârûd çevresinde cesaretiyle tanınmıştır. Her biri Abdülkays kabilesinin eşrafından olan oğullarından Münzir Hz. Ali tarafından İstahr'a vali tayin edilmiş, Abdullah Haccâc tarafından idam edilmiş, Hakem de Haccâc tarafından hapsedilmiş ve hapisanede ölmüştür. Cârûd Hz. Peygamber'den iki hadis rivayet etmiştir (Tirmizî, "Ahkâm", 35, "Eşribe", 11; Dârimî, "Büyü", 61; *Müsned*, V, 80).

BİBLİYOGRAFYA:

Müsned, V, 80; Dârimî, "Büyü", 61; Tirmizî, "Ahkâm", 35, "Eşribe", 11; İbn Hişâm, *es-Sîre*, IV, 575-576; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, V, 559-561; VII, 86-87; İbn Kuteybe, *el-Ma'ârif* (Ukkâşe), s. 338-339; Ya'kübî, *Târîh*, II, 79; Taberî, *Târîh* (Ebû'l-Fazl), III, 136, 137, 301, 303, 308; IV, 80, 177; VI, 154; İbn Düreyd, *el-İstikâk*, s. 306, 326, 327; İbn Abdülber, *el-İstî'âb*, I, 247-249; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, I, 226, 311-312; a.mlf., *el-Kâmil*, II, 368, 370, 538; III, 21, 41; İbn Hacer, *el-İşâbe*, I, 156, 216-217; *el-Kâmûsü'l-İslâmî*, I, 553-554.

AHMET ÖNKAL

CÂRÛDİYYE

(الجارودية)

Zeydiyye'den

Ebû'l-Cârûd Ziyâd b. Münzir'in

(ö. 150/767 [?])

görüşlerini benimseyenlere
verilen ad

(bk. ZEYDİYYE).

CASANOVA, Paul

(1861-1926)

Fransız şarkiyatçısı ve nümismat.

Orléansville'de doğdu. 1920'den itibaren Collège de France'da Arapça dersleri vermeye başladı. Daha sonra Mısır'a gitti ve Mısır (Kahire) Üniversitesi tarafından Arap Dili Felsefesi (Fıkühü'l-lugatî'l-Arabiyye) Kürsüsü'nde profesör olarak

görevlendirildi (1925). Ertesi yıl Kahire'de öldü.

Eserleri. 1. *Inventaire Sommaire de la Collection des Monnaies Musulmanes* (Paris 1896). Bibliothèque Nationale'de bulunan ve daha önce Henri Lavoix'nın üzerinde çalışma yaptığı İslâmî paralar katalogudur. 2. *Mohammed et la Fin du Monde* (Paris 1911). İslâm akaidine göre kıyamet konusunun işlendiği bir eserdir. Casanova ayrıca Makrîzî'nin *el-Hıttat*'ının coğrafya ile ilgili kısımlarını U. Bouriant ile birlikte *Description topographique et historique de l'Egypte* adıyla Fransızca'ya çevirerek cüzler halinde yayımlamıştır (MİFAO, 1893-1920). Makalelerinden bazıları da şunlardır: "Étude sur les inscriptions arabes des poids et mesures en verre", *BIE*, seri 3, II (1891), s. 89-121; "Notes de numismatique himyarite", *Revue Numismatique*, seri 3, XI (Paris 1893), s. 176-189; "Monnaie des Assassins de Perse", *a.e.*, seri 2, XI (1893), s. 343-352; "Monnaie du Chef des Zendj (264 hégire=877-878)", *a.e.*, seri 3, XI (1893), s. 510-516; "Numismatique des Darnishmendites", *a.e.*, seri 3, XII (1894), s. 307-321, 433-460; XIII (1895), s. 389-402; XIV (1895), s. 210-230, 306-315; "Notice sur une manuscrit de la secte des assassins", *JA*, seri 9, XI (1898), s. 151-159; "Les ispehbeds de Firîm", *Braune Festschrift* (1922), s. 117-126.

BİBLİYOGRAFYA:

D. G. Pfanmüller, *Handbuch der Islam-Literatur*, Berling-Leipzig 1923, s. 198, 202; Serkis, *Mu'cem*, II, 1781; Ebû'l-Kâsım Şehâb, *Ferheng-i Hâverşînâsân*, Tahran 1317 hş., s. 92; J. D. Pearson, *Index Islamicus* (1906-1955), Cambridge 1958, bk. İndeks; Necîb el-Akîkî, *el-Müsteşrikûn*, Kahire 1980, I, 219-220; Cl. Huart, "ed-Dürüsü'l-'Arabîyye fi Fransa" (trc. Abdullah Bek), *MMAdm.*, V/4 (1925), s. 170; *ML*, II, 801; *Büyük Larousse*, İstanbul 1986, IV, 2206.

ABDÜLKERİM ÖZAYDIN

CASIRI, Michael

(1710-1791)

Şarkiyat alanında

modern kataloglama sistemini kuran
araştırmacılardan biri.

Çeşitli kültürlerin kaynaştığı ve yoğun olduğu Lübnan'ın Trablusşam şehrinde doğdu. İlk gençlik yıllarında Katolik misyonerlerin tesiri altında kaldı ve daha sonra onlar tarafından Roma'ya götürüldü. Burada Collegio dei Maroniti'de tahsil görerek Latince ile birlikte Şark dilleri üzerindeki bilgisini ilerletti ve bu alanda başarı kazandı. O sıralarda, kendisi

gibi Lübnanlı bir Mârûnî din adamı olan ve İtalya'da çalışmalarını sürdüren Assemani ile tanıştı; devrin ileri gelen kültür ve ilim adamları ile temaslarını artırdı. 1748 yılında İspanya'da Escorial Sarayı'nda bulunan Arapça yazma eserlerin katalogunu hazırlamakla görevlendirildi; 1763'te de bu ünlü saray-manastırın kütüphane müdürlüğüne getirildi ve ölünceye kadar bu görevde kaldı. Casiri, İspanya Kralı II. Felipe'nin (1556-1598) Madrid yakınlarındaki San Lorenzo del Escorial'de yaptırdığı bu sarayın yine onun döneminde kurulmasına başlanan kütüphanesinde ömrünü geçirmiş ve bir asır önce büyük bir yangında çoğu yanmış olan Arapça yazmalardan geriye kalan 1851 tanesini, 1760-1770 yıllarında Madrid'de basılan ve iki cilt tutan *Bibliotheca Arabico-Hispana Escorialensis* adlı katalogunda tarif ve tahlil ederek alıntı yaptığı seçme parçalarla ilim âlemine tanıtmıştır. Birinci ciltte filoloji, lugat, edebiyat, siyaset, tıp, matematik ve ilâhiyat, ikinci ciltte coğrafya ve tarih konuları üzerinde kaleme alınmış eserler yer alır.

Bu katalog, İspanya'daki Arap-İslâm medeniyeti üzerine XIX. yüzyılda meydana getirilen bütün çalışmaların âdetâ çekirdeğini oluşturur. Casiri'nin özellikle alıntılar yaparak haklarında geniş bilgi verdiği yazmalar bu alanda yapılan ilmî çalışmalara ışık tutmuş ve hızlanmalarına yol açmıştır. Eserin yayımlanmasından bir asır sonra şarkiyatçı Hartwig Derenbourg (ö. 1908) geniş ölçüde bu çalışmadan faydalanmak suretiyle Escorial'deki yazmaları tekrar ele almış ve daha sistemli biçimde hazırladığı, fakat bitiremediği katalogunu *Les manuscrits arabes de l'Escorial* adıyla yayımlamıştır (Paris 1884).

BİBLİYOGRAFYA :

G. Gabrieli, *Manuale di bibliografia musulmana*, Roma 1916, s. 221-222; J. Fück, *Die Arabischen Studien in Europa*, Leipzig 1955, s. 125-126; Necib el-Akikî, *el-Müsteşrikün*, Kahire 1980, III, 328; Bedevî, *Meusû'atü'l-müsteşrikîn*, s. 260-270; P. Massad, "Casiri y uno de sus estudios ineditos", *Boletín Royal Academia Historica*, sy. 144 (1959), s. 15-47; Paz Fernández, "Arabismo español del siglo XVIII, origen de una quimera" (Félix Maria Pareja, *Cuadernos de la Biblioteca Islâmica* içinde), Madrid 1991, s. 5-12, 32, 51-52; Gr.E, IX, 670; *Enciclopedia Universal Ilustrada Europeo-Americano*, XII, 153; TA, IX, 459.

MAHMUT H. ŞAKİROĞLU

CÂSİYE SÜRESİ

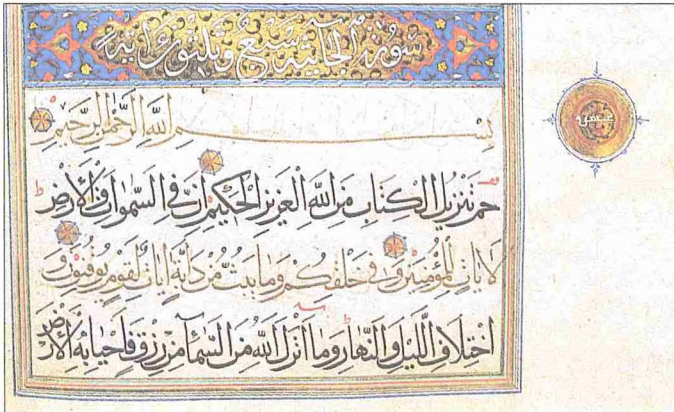
(سورة الجاثية)

Kur'an-ı Kerim'in kırk beşinci sûresi.

Mekke devrinde muhtemelen Duhân sûresinden sonra ve Ahkâf sûresinden önce nâzil olmuştur. "Hâ-mîm" ile başlayan ve Mushaf'ta ardarda gelen yedi sürenin altıncısıdır. Küfeliler'in sayımına göre otuz yedi, diğerlerine göre otuz altı âyettir. Bu fark, sûre başındaki "hâ-mîm" harflerinin müstakil bir âyet sayılıp sayılmamasından ileri gelmektedir. Fâsıla'sı (م ن) harfleridir. Adını, yirmi sekizinci âyetinde geçen ve "diz çökmüş" veya "bir araya gelmiş" anlamlarına gelen câsiye kelimesinden alır. Ayrıca on sekizinci âyetteki şerîat ve yirmi dördüncü âyetteki dehr kelimelerinden dolayı bu sûreye Şerîat sûresi ve Dehr sûresi de denilmiştir.

Kaynaklarda nüzûl sebebi hakkında herhangi bir olaydan söz edilmemektedir. Diğer Mekkî sûrelerde olduğu gibi bunda da iman ve itikad konuları ele alınmakta, özellikle âhirete iman meselesi üzerinde durulmaktadır. Sûre birbiriyle bağlantılı olan üç ana bölümden

meydana gelmektedir. Birinci bölümde (âyet 1-11) vahyin önemine ve buna inananın gereğine dikkat çekilmektedir. Çünkü vahiy yegâne galip ve hakîm olan Allah tarafından indirilmiştir. Vahiy haberlerinin doğruluğunu ve Allah'ın üstün kudretini gösteren deliller o kadar çoktur ki yaratılış ve hayat olaylarından ibret alanlar için buna inanmak güç değildir. Yeniden dirilişi inkâr edenler, kuruyup ölmüş olan yerin gökten yağan yağmur sayesinde yeniden canlandığını görmeyenler mi? Aslında Kur'an bir hidâyettir. Fakat kâfirler kibirleri ve günaha olan meyilleri yüzünden iman etmeye yanaşmazlar; ayrıca âyetleri hafife alır, onlarla alay ederler. Birinci bölüm, söz konusu inkârcılara maddî ve mânevî etkisi büyük bir azabın uygulanacağını bildiren âyetle son bulur. İkinci bölümde (âyet 12-21) ilâhî vahyin doğruluğunu ispat eden aklî ve naklî deliller sıralanır. Göklerde, yerde ve denizlerde Allah'ın kudretini gösteren olaylara dikkat çekildikten sonra vaktiyle İsrâiloğulları'na da kitap, nübüvvet ve hikmet verilmiş olduğu hatırlatılır ve Allah'ın peygamber göndermesinin yadırganacak bir şey olmadığı anlatılır. Zalimler birbirinin yardımcısıdır; ancak onların çabalarının peygamberi görevinden vazgeçirmeye yetmeyeceği, çünkü Allah'ın iyilerin dostu ve yardımcısı olduğu bildirilir. İkinci bölüm, Kur'an'ın basîret ve rahmet vesilesi olduğunu, hiçbir zaman inananlarla inanmayanların aynı değerde olmadığını bildiren âyetle son bulur. Üçüncü bölüm (âyet 22-37), âhirete ve hesap gününe inanmayanların düşünce tarzına ve zihniyetlerine yer verir, bu zihniyetin ne kadar temelsiz ve tutarsız olduğunu açıklar. Nefsanî düşünce ve arzularını putlaştıranlar, "Bize göre hayat bu dünyada yaşadığımız hayattan ibarettir, bizi ancak zamanın akışı (dehr) helâk eder" derler. Bir de, "Madem ki öldükten sonra yeniden dirilmek varmış, öyleyse haydi bize ölmüş atalarımızı diriltip getirin" gibi sözler sarfederler. "Âhiret hakkında bir şey bilmiyoruz, fakat öyle bir şey olacağını da sanmıyoruz" diyerek zan üzerine hüküm yürütürler. Halbuki Allah'ın sözü haktır ve kıyamet mutlaka kopacaktır. İnsanların bütün fiilleri kayda geçmiş olup o gün bu fiillerinin karşılığını göreceklerdir. İman edip iyi işler yapanlar ilâhî rahmete ve büyük mükâfata nâil olacaklardır. Kibir ve inatları yüzünden Allah'ın âyetlerini alaya alan

Câsiye
sûresinin
muhakkak
hattıyla
yazılmış
ilk âyetleri